

ks. Leszek Polepszak SCJ

Wyższe Seminarium Misyjne Księży Sercanów w Stadnikach

ORCID: 0000-0001-5408-0809; e-mail: lpoleszak@scj.pl

<https://doi.org/10.4467/25443283SYM.20.007.12124>

POŚWIĘCENIE SIĘ BOŻEMU SERCU JAKO FORMA KULTU NAJŚWIĘTSZEGO SERCA PANA JEZUSA

THE ACT OF OFFERING TO THE SACRED HEART
OF JESUS AS A FORM OF CULT OF THE JESUS' HEART

Abstrakt

Kult Najświętszego Serca Jezusowego obfituje w różne środki wyrazu, którymi są wielorakie formy pobożności. Wśród nich na szczególne uznanie zasługuje akt poświęcenia Bożemu Sercu, który w swojej treści i formie odnosi się do istoty tego kultu. Poświęcenie Najświętszemu Sercu Jezusa – zarówno w wymiarze wewnętrznym, jak również zewnętrznym – ukierunkowuje człowieka na miłość Boga i prowadzi do podporządkowania jego woli, woli Stwórcy. Zewnętrznym tego wyrazem i jednocześnie owocem aktu poświęcenia są czyny miłości wobec Boga i wobec bliźniego, zarówno w wymiarze personalnym, jak też w wymiarze społecznym – czyli troski o budowanie cywilizacji miłości.

Słowa kluczowe: Serce Jezusa, poświęcenie Najświętszemu Sercu Jezusa, akt poświęcenia, cywilizacja miłości

Abstract

Cult of the Sacred Heart of Jesus is full of various spiritual expressions and forms of piety. Among them particularly worthy of underlining is act of offering to the Heart of Jesus, which in its essence and form touches the very core of that cult. Self-offering to the Sacred Heart of Jesus, both in its internal and external dimension, directs one towards the love of God and leads one towards the subordination to God's will, the will of the Creator. The external expressions of these and at the same time the fruits of the act of offering are the deeds of love aimed at God and the neighbor, both in the personal and social dimension, or in other words our concern for building of the civilization of love.

Keywords: Heart of Jesus, self-offering to the Sacred Heart of Jesus, act of offering, civilization of love

Kult Najświętszego Serca Jezusowego jest bogaty w różne formy swojego wyrazu. Wiele z nich – jak np. formularze mszalne, oficjum liturgii godzin czy choćby litanie – korzystają z tekstów Pisma Świętego, nawiązujących bezpośrednio do istoty tego kultu. Inne formy czynią to w sposób pośredni. Poświęcenie Bożemu Sercu, chociaż nie odwołuje się bezpośrednio do tekstów biblijnych, sięga jednak do istoty tego kultu, którą jest miłość Boża.

Jednym z zasadniczych motywów skłaniających do podjęcia tego zagadnienia jest przypadająca w obecnym roku setna rocznica poświęcenia Polski Najświętszemu Sercu Jezusowemu. Celem artykułu nie jest jednak przypomnienie wydarzeń historycznych, które doprowadziły do tego istotnego dla narodu aktu, ale wskazanie na fundamentalną treść, jaką niesie w sobie akt poświęcenia. Położenie akcentu na wymiar teologiczny tej formy pobożności chroni bowiem człowieka przed ograniczeniem się jedynie do tego, co zewnętrzne i powierzchowne, a kieruje go ku znacznie głębszemu przeżywaniu z pozoru prostych form pobożności.

Omówienie wskazanego zagadnienia dokonane zostanie w trzech etapach. Najpierw zajmiemy się ukazaniem wymiaru teologicznego poświęcenia Bożemu Sercu. Następnie poświęcenie zostanie przedstawione jako jedna z ważnych form kultu Najświętszego Serca Jezusowego.

W ostatniej zaś części podane zostaną przykłady poświęcenia jako wy-
miaru zewnętrznego kultu Bożego Serca.

Poświęcenie Bożemu Sercu w ujęciu teologicznym

Poświęcenie Najświętszemu Sercu Jezusowemu jest jednym z wy-
razów kultu Bożego Serca. Słowo „poświęcenie”, używane zamiennie ze
słowami: „ofiarowanie” czy „konsekracja”, oznacza „czynić coś świętym”
oraz „przeznaczyć rzecz lub osobę dla kultu i służby Bożej”. Poświęce-
nie zakłada więc akt lub obrzęd publiczny, dokonany przez upoważnio-
ną do tego osobę, za pomocą którego rzecz lub osoba zostaje wyłączona
z użytku świeckiego i definitywnie przeznaczona dla Boga. Teologia wy-
różnia poświęcenie – konsekrację w sensie ścisłym i szerokim. W sen-
sie ścisłym „poświęcenie” oznacza konsekrację w znaczeniu ontologicz-
nym, która wiąże się wyłącznie z sakramentami chrztu, bierzmowania
i święceń. W sensie szerokim „poświęcenie” oznacza osobiste, subiektyw-
ne przeżywanie własnej konsekracji wynikającej z wymienionych sakra-
mentów, czyli spójność życia z konsekracją ontologiczną. Wynika z tego,
że o poświęceniu się Najświętszemu Sercu Jezusowemu możemy mówić
jedynie w sensie szerokim, oznacza ono bowiem – zgodnie z zaleceniem
Jezusa wyrażonym wobec św. Małgorzaty Marii Alacoque – uzdrowie-
nie serca człowieka zranionego wirusem oziębłości i obojętności wo-
bec Niego oraz ożywienie miłości do wcielonego Syna Bożego. W sensie
szerokim możemy więc mówić zarówno o poświęceniu osobistym Sercu
Jezusowemu, jak też o poświęceniu wspólnot, społeczności, narodów czy
całej ludzkości¹. W tym sensie mówimy także o intronizacji Serca Jezuso-
wego. Serce Jezusa staje się wówczas dla człowieka prawdziwą i skutecz-
ną szkołą miłości Bożej, która prowadzi go do osiągnięcia pełnej dosko-
nałości. Dokonuje się wówczas przekształcenie wewnętrzne człowieka,
który naśladując cnoty Najświętszego Serca Jezusowego coraz bardziej
jednoczy się z Trójjedynym Bogiem².

¹ Por. L. FILOSOPI, *Stulecie encykliki Annum sacrum (25.5.1899)*, „Communio. Między-
narodowy Przegląd Teologiczny” 1(28) (2008), s. 117-118.

² Por. J. MISIUREK, *Serce Jezusa. Teologia*, w: E. Gigilewicz (red.), *Encyklopedia kato-
licka*, t. 18, Lublin 2013, kol. 7-8.

Leon XIII, uzasadniając podstawy teologiczne aktu poświęcenia się Najświętszemu Sercu Pana Jezusa, zwraca uwagę przede wszystkim na miłość Słowa Wcielonego, która stanowi centrum kultu Bożego Serca. To właśnie miłość, której człowiek oddaje cześć, przywołuje go do oddania się na własność źródła miłości – Jezusowi Chrystusowi. Chociaż z tytułu władzy, jaką On posiada nad nami, już stanowimy Jego własność, jednak miłość, którą nam okazuje i której symbolem i urzeczywistnieniem jest Jego Najświętsze Serce, przynagla nas samych do odwzajemnienia się miłością i do oddania Mu całkowicie siebie i wszystkiego, co posiadamy³.

Praktyka poświęcenia się Najświętszemu Sercu Jezusowemu jest więc ściśle związana z sakramentem chrztu świętego, który stanowi akt pierwszej i najważniejszej konsekracji człowieka. Poprzez chrzest święty człowiek zostaje w sposób całkowity i nieodwołalny oddany Jezusowi Chrystusowi, a przez Niego Ojcu w Duchu Świętym. Konsekracja chrzcielna chrześcijanina stanowi zatem fundament wszystkich innych konsekracji i aktów poświęcenia się Bogu. Akty te są jednak potrzebne, ponieważ stają się wyrazem dojrzewania wiary człowieka oraz pogłębieniem tej pierwszej i fundamentalnej konsekracji chrzcielnej. Człowiek bądź też społeczność ludzka poprzez akt poświęcenia ponawia swoją decyzję kroczenia za Jezusem Chrystusem oraz zobowiązuje się na nowo do życia według Jego prawa miłości⁴.

W swojej monografii poświęconej teologii kultu Serca Bożego ks. Jerzy Misiurek wyróżnia trzy rodzaje form kultu Serca Jezusowego: kult czysto wewnętrzny, kult zewnętrzny indywidualny oraz kult zewnętrzny społeczny. Poświęcenie się Sercu Bożemu zalicza on do kultu czysto wewnętrznego⁵. Możemy jednak stwierdzić, że poświęcenie się Bożemu Sercu posiada cechy zarówno kultu wewnętrznego, jak też kultu zewnętrznego w jego aspekcie indywidualnym oraz społecznym.

³ Por. LEON XIII, Encyklika *Annum sacrum*, Rzym 1899, w: L. Poleszak (red.), *Serce Jezusa w dokumentach Kościoła. Dokumenty Magisterium Kościoła o Najświętszym Sercu Pana Jezusa od Klemensa XIII do Benedykta XVI*, Kraków 2006, s. 40-42.

⁴ Por. C. DRAŻEK, *Z Paray-le-Monial do Polski*, „Znak” 28 (1976), s. 1425.

⁵ Por. J. MISIUREK, *Źródło życia i świętości. Polska teologia kultu Najświętszego Serca Jezusa*, Lublin 2014, s. 109-135.

W poświęceniu się Najświętszemu Sercu Jezusowemu możemy wyróżnić kilka aspektów: duchowy, społeczny, kultyczny i apostołski. Aspekt duchowy polega na oddaniu swojego życia Bogu poprzez ofiarowanie się Najświętszemu Sercu Jezusa. Aspekt społeczny uwidacznia się wówczas, kiedy takie poświęcenie jest realizowane we wspólnocie. Wymiar kultyczny poświęcenia polega na tym, że taki akt staje się wyrazem czci oddawanej wcielonemu Synowi Bożemu. Aspekt apostołski natomiast wynika z samego aktu poświęcenia, który dla innych staje się zachętą do życia według zasad Ewangelii oraz do szerzenia wiary katolickiej⁶.

Szczególnym rodzajem publicznego aktu poświęcenia się Najświętszemu Sercu Jezusowemu jest intronizacja. Polega ona na uroczystym poświęceniu się rodzin lub innych wspólnot (np. parafia, stowarzyszenie, naród) Najświętszemu Sercu Jezusowemu. Aktu tego dokonuje się przed umieszczonym na wyeksponowanym miejscu wizerunkiem Serca Jezusowego. Intronizacja swoją inspirację czerpie z objawień Serca Bożego św. Małgorzacie Marii Alacoque, w których Jezus wyraża swoje pragnienie, by Jego miłość panowała nad ludźmi⁷. Intronizacja posiada zawsze wymiar społeczny i w odróżnieniu od innych poświęceń wymaga formy bardziej uroczystej. Stanowi ona zawsze „akt publiczny jakiejś wspólnoty osób, która przed wizerunkiem Serca Jezusowego dokonuje aktu uznania Jezusa Chrystusa za swojego Pana i Boga, poświęcając Mu siebie i całe swoje życie”⁸.

Poświęcenie jako przejaw kultu Bożego Serca

Podstawowym wzorem dla naszej konsekracji jest Jezus Chrystus – wcielony Syn Ojca. Posłany przez Ojca zostaje namaszczone Duchem Świętym i wypełnia funkcję mesjańską. „*Duch Pański spoczywa na Mnie,*

⁶ Por. B. MIKOŁAJEWSKI, *Intronizacja Serca Jezusowego*, w: J. Duchniewski, M. Daniluk (red.), *Encyklopedia katolicka*, t. 7, Lublin 1997, kol. 399; L. POLESZAK, *Serce Jezusa niezgłębione źródło miłości Boga*, Kraków 2007, s. 138-139.

⁷ Por. L. POLESZAK, *Serce Zbawiciela. Kult Najświętszego Serca Jezusowego w Zgromadzeniu Księży Najświętszego Serca Jezusowego (1878-2009)*, Kraków 2010, s. 319-322.

⁸ TENŻE, *Intronizacja Najświętszego Serca Jezusowego. Wypowiedzi Magisterium Kościoła, historia i teologia*, Kraków 2008, s. 33.

ponieważ Mnie namaścił i posłał Mnie, abym ubogim niósł dobrą nowinę, więźniom głosił wolność, a niewidomym przejrzenie, abym uciśnionych odsyłał wolnymi, abym obwoływał rok łaski Pana. (...) Dziś spełniły się te słowa Pisma, któreście słyszeli” (Łk 4,18-19.21). Jego konsekracja realizuje się w poszczególnych misteriach Jego życia: w ofiarowaniu w świątyni, w przyjętym z rąk Jana chrzcie, w życiu publicznym, w przemienieniu czy w modlitwie arcykapłańskiej. Celem Jezusowej konsekracji jest uświęcająca konsekracja Jego uczniów: „A za nich Ja poświęcam w ofierze samego siebie, aby i oni byli uświęceni w prawdzie” (J 17,19)⁹.

Poświęcenie Sercu Jezusowemu, stanowiąc dopełnienie konsekracji chrzcielnej – a w przypadku osób konsekrowanych także konsekracji zakonnej bądź wynikającej z aktu święceń – wnosi w życie duchowe osoby nowe ważne elementy. Z jednej strony, odwołując się do tego, co stanowi istotę kultu Najświętszego Serca Jezusowego, a mianowicie do miłości Bożej, ukierunkowuje ono osobę na ponowne i głębsze odkrycie tej miłości i jej przyjęcie. Z drugiej zaś strony, usposabia człowieka do odpowiedzi na tę miłość, co ostatecznie prowadzi do wierniejszego wypełniania największego przykazania: „Będiesz więc miłował Pana, Boga twojego, z całego swego serca, z całej duszy swojej, ze wszystkich swych sił” (Pwt 6,5; por. Łk 10,27)¹⁰. Tak realizowane poświęcenie prowadzi człowieka nie tylko do praktyki aktów miłości wobec Boga, ale materializuje się również w aktach miłości bliźniego, czynionych ze względu na Boga.

Możemy wymienić trzy zasadnicze powody, które skłaniają człowieka do dokonania aktu poświęcenia Najświęstszemu Sercu Jezusowemu. Pierwszą racją, która za tym przemawia, jest fakt, że Jezus Chrystus jako Syn Boży stworzył nas i wszystko, co człowiek posiada, pochodzi od Niego. On – równy w bóstwie swemu Ojcu – jest naszym Panem i Jemu winniśmy naszą cześć i miłość. Ponieważ także Chrystus odkupił nas i wybawił od śmierci wiecznej swoją drogocenną krwią (por. 1 P 1,19), która wypłynęła dla naszego zbawienia z Jego przebitego boku (por. J 19,33-34), winniśmy my także poświęcić się Mu całkowicie. Odkrywając w końcu

⁹ Por. P. DE MEESTER, *Odkryjmy na nowo Najświętsze Serce Jezusa*, Częstochowa 2002, s. 71-72.

¹⁰ Por. tamże, s. 73-74.

Jego bezgraniczną i nieskończoną miłość, człowiek pragnie odpowiedzieć na nią swoją miłością, co wyraża również w zewnętrznych aktach pobożności i miłości wobec Boga i bliźnich¹¹.

W tej perspektywie łatwo zrozumieć, dlaczego zasadnicze praktyki kultu Najświętszego Serca Jezusowego prowadzą do sakramentalnego kontekstu pokuty i Eucharystii. Kult Bożego Serca nabiera wówczas wymiaru kultu miłości i wynagrodzenia, które w praktyce stanowią wypełnienie dwóch podstawowych obowiązków wypływających z wiary: miłości i zadośćuczynienia. Kult Najświętszego Serca Jezusowego, ożywiany poprzez podejmowane praktyki, staje się praktyczną realizacją miłości oraz nawrócenia ewangelicznego. Poświęcenie Bożemu Sercu w kontekście sakramentalnym i społecznym – jak zauważa ks. Janusz Królikowski – stanowi „remedium – lekarstwo, które równocześnie leczy i zapobiega sekularyzacji zmierzającej do wyeliminowania widzialnych znaków wiary i miłości chrześcijańskiej. Sprawiedliwość i miłość, które wpływają z trwałego i najwyższego znaku przebitego Serca, ożywiają w chrześcijaninie skuteczne pragnienie ukazania swojej wiary i swojej miłości, łącznie z publicznymi aktami poświęcenia się i wynagrodzenia, przede wszystkim w rodzinach, Sercu Jezusa, którego elementem jest publiczne wystawienie i okazywanie czci obrazom najwyższego Obrazu miłości”¹².

Poświęcenie Bożemu Sercu pozwala nam wydobyć na nowo najważniejsze aspekty doktrynalne związane z kultem Najświętszego Serca Jezusowego. Przede wszystkim zwraca ono uwagę na kwestię zasadniczą dla całego objawienia Bożego oraz dla życia chrześcijańskiego. Ukazuje ono bowiem pierwszeństwo miłości zarówno w zbawczej historii działania Boga wobec człowieka, jak też w odpowiedzi człowieka na tę miłość. Poświęcając się Bogu, człowiek pozwala się przeniknąć miłością Bożą, która rodzi się z Ducha Świętego. „Miłość Boża rozlana jest w sercach

¹¹ Por. J. GAWEL, *Tobie oddaję się i poświęcam. Poświęcenie się Najświętszemu Sercu Jezusowemu*, Kraków 2014, s. 20-23. Relacja do Boga, której źródłem jest relacja miłości zachodząca w Trójcy Przenajświętszej, stanowi wzór dla wszelkiej relacyjności człowieka, także w wymiarze społecznym. Por. B. FERDEK, *Zagadnienie kwestii społecznej w kulcie Najświętszego Serca Jezusa*, „Symposium” 1(28) (2015), s. 32-36.

¹² J. KRÓLIKOWSKI, *Umiłował nas ludzkim sercem. Teologia i kult Najświętszego Serca Jezusa*, Kraków 2014, s. 48.

naszych przez Ducha Świętego, który został nam dany” (Rz 5,5). To Duch Święty jest miłością osobową Ojca i Syna w łonie Trójcy Przenajświętszej. W jednej z fundamentalnych dla teologii kultu Bożego Serca encyklik Pius XII przypomina, że właśnie te najściślejsze więzy, jakie zachodzą pomiędzy miłością Bożą w sercach chrześcijan a Duchem Świętym będącym z natury Miłością, ukazują najgłębszą istotę kultu Serca Jezusowego. „Jeśli bowiem wejrzymy we właściwą naturę tego kultu, to zobaczymy, że stanowi on najwznioślejszy akt religijny, ponieważ wymaga od nas zupełnego i absolutnego poświęcenia naszej woli miłości Boskiego Odkupiciela, miłości, której żywym wyrazem i znakiem jest Jego zranione Serce”¹³. Kontynuując swoje rozważania, papież stwierdza, że w swojej istocie kult ten jest więc przede wszystkim odpowiedzią miłości człowieka na miłość Boga względem nas. Jedynie bowiem prawo miłości uzdalnia człowieka do takiego poddania i zawierzenia siebie Bogu, które sprawia, że dokonuje się przez nie zjednoczenie woli człowieka z wolą Bożą, o czym wspomina św. Paweł: „(...) kto się łączy z Panem, jest z Nim jednym duchem” (1 Kor 6,17)¹⁴.

Warto zauważyć, że podobnie jak miłość Boża względem człowieka nie ograniczyła się jedynie do poziomu deklaratywnego, również miłość człowieka domaga się działania. Chodzi więc o swoisty imperatyw miłości, który sprzeciwia się jednocześnie błędnym trendom odmawiającym wartości ludzkiemu działaniu (jak np. jansenizm) i zwracającym uwagę na bierność jako jedyną możliwą odpowiedź człowieka względem Stwórcy¹⁵. Tymczasem jednak człowiek ma prawo do wyrażenia swojej miłości i czyni to choćby przez konkretne akty poświęcenia, zachęcające go i motywujące do kolejnych czynów miłości względem Boga i drugiego człowieka. Kult Bożego Serca, którego centrum stanowi najważniejsze przykazanie miłości Boga i bliźniego, nie koncentruje więc uwagi człowieka jednostronnie na Bogu, ale wyraża się w tym, co szczególnie papieże

¹³ PIUS XII, Encyklika *Haurietis aquas*, Rzym 1956 (dalej: HA), w: L. Poleszak (red.), *Serce Jezusa w dokumentach Kościoła...*, dz. cyt., s. 138.

¹⁴ Por. HA, s. 138.

¹⁵ Por. J. KRÓLIKOWSKI, *Umiłował nas ludzkim sercem...*, dz. cyt., s. 88-89.

Paweł VI i Jan Paweł II nazywali budowaniem cywilizacji miłości¹⁶. Prawdziwa miłość do Boga pociąga bowiem za sobą ukonkretnioną w czynach, a także w postawach społecznych relację do drugiego człowieka i ogółu społeczeństwa. Wyraża się to w stanowiących istotną część kultu Bożego Serca postulatach społecznych, domagających się opierania na miłości i prawdziwej relacji w poszczególnych narodach i społeczeństwach. „Spoglądając na Serce Jezusa, serce człowieka uczy się poznawać prawdziwy i jedyny sens własnego życia, uczy się swego przeznaczenia, rozumienia wartości prawdziwie chrześcijańskiego życia, uczy się strzec przed ułomnościami ludzkiego serca, łączenia synowskiej miłości wobec Boga z miłością bliźniego. Tak oto – a jest to prawdziwe zadośćuczynienie, którego oczekuje Serce Zbawiciela – na ruinach nienawiści i przemocy będzie mogła powstać cywilizacja Serca Chrystusa”¹⁷. „Budowanie Królestwa Bożego – przypomina w innym miejscu Jan Paweł II – jest także równocześnie budowaniem społeczeństwa ludzkiego, żyjącego pełnią ludzkiej godności, pełnią ludzkich praw, żyjącego godnie, żyjącego w duchu cywilizacji miłości, cywilizacji życia, w duchu wielkich tradycji rodzimej kultury. To wszystko składa się na to budowanie Królestwa Bożego, to wszystko wchodzi w modlitwę do Serca Pana Jezusa: «Przyjdź Królestwo Twoje»”¹⁸.

Poświęcenie Najświętszemu Sercu w wymiarze zewnętrznym

Wyrazem kultu zewnętrznego stały się indywidualne i społeczne poświęcenia się Najświętszemu Sercu Jezusa. Praktykę poświęcenia indywi-

¹⁶ Por. E. ZIEMANN, *Cywilizacja miłości i prawdy w nauczaniu papieża Pawła VI i Jana Pawła II*, „Symposium” 1(28) (2015), s. 91-105.

¹⁷ JAN PAWEŁ II, *Pragnę, abyście wytrwale szerzyli prawdziwy kult Serca Chrystusa. List wręczony generałowi jezuitów w Paray-le-Monial we Francji*, w: L. Poleszak (red.), *Serce Jezusa w dokumentach Kościoła...*, dz. cyt., s. 344.

¹⁸ JAN PAWEŁ II, *Przyjdź Królestwo Twoje. Audiencja generalna*, w: L. Poleszak (red.), *Serce Jezusa w dokumentach Kościoła...*, dz. cyt., s. 345-346. Por. J. KRÓLIKOWSKI, *Umiliwał nas ludzkim sercem...*, dz. cyt., s. 92-93. Jednym z wymiarów tworzenia cywilizacji miłości w duchu kultu Najświętszego Serca Jezusowego jest właściwa formacja elit politycznych. Por. J. KRÓLIKOWSKI, *Kult Najświętszego Serca Jezusa szkołą polityki chrześcijańskiej*, w: tenże (red.), *Wspólnota polityczna i Kościół*, Tarnów 2016, s. 73-89.

dualnego znali i stosowali św. Jan Eudes, Piotr de Bérulle, św. Klaudiusz de la Colombière, św. Małgorzata Maria Alacoque. Poświęcenia wspólne rozpowszechniły się zwłaszcza dzięki objawieniom w Paray-le-Monial, a ich gorącym orędownikiem był między innymi o. Henryk Ramière. Jako teolog I Soboru Watykańskiego, zabiegał on usilnie o poświęcenie ludzkości Bożemu Sercu, jednak ze względu na przerwanie soboru jego starania nie doszły do skutku¹⁹. Ideę tę podjął Leon XIII, który poświęcił encyklikę *Annum Sacrum* dziełu poświęcenia świata Najświętszemu Sercu Pana Jezusa i dokonał tego aktu w 1899 roku²⁰.

Przykładów publicznego poświęcenia się Sercu Bożemu na gruncie polskim mamy wiele. Jednym z nich jest poświęcenie Sercu Jezusowemu diecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej dokonane przez prymasa Miecysława Ledóchowskiego, jeszcze za pontyfikatu Piusa X, 20 grudnia 1872 roku. Naśladując innych biskupów europejskich, zdecydował się on na ten akt w obliczu kulturkampfu, aby przez to rozbudzić życie religijne wiernych i przygotować ich na trudne czasy. Podobne poświęcenie miało miejsce 16 czerwca 1875 roku w Krakowie²¹.

W 2020 roku przypada natomiast setna rocznica poświęcenia, jakie miało miejsce po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. 27 lipca 1920 roku kard. prymas Edmund Dalbor w obecności episkopatu zebranego na Jasnej Górze dokonał uroczystego aktu poświęcenia Polski Bożemu

¹⁹ Por. L. FILOSOMI, *Stulecie encykliki Annum sacrum (25.5.1899)*, dz. cyt., s. 114.

²⁰ Por. C. DRAŹEK, *Z Paray-le-Monial do Polski*, dz. cyt., s. 1423-1424. Po śmierci o. Ramière jego misję dążenia do poświęcenia rodzaju ludzkiego Bożemu Sercu przejęła s. Maria od Serca Bożego, w świecie Droste zu Vischering (1863-1899), pełniąca wówczas funkcję przełożonej klasztoru Dobrego Pasterza w Porto. Pisząc do Leona XIII w tej sprawie, zapewniła go, że zwraca się do niego „na polecenie Pana”, który zapewnił ją, iż pomimo podeszłego wieku i przebytej niedawno niedyspozycji zostanie przedłużone życie papieża, by mógł dokonać tego aktu dla ogrzania ludów ciepłem miłości Jezusowego Serca. Nie zważając jednak na prywatne objawienia zakonnicy, Leon XIII zlecił zbadanie podstaw teologicznych kultu Bożego Serca i, po uzyskaniu pozytywnej opinii teologów, wydał encyklikę *Annum sacrum* (25 maja 1899 roku) jako przygotowanie do poświęcenia, które zostało zaplanowane na dzień 9 czerwca 1899 roku, czyli w uroczystość Najświętszego Serca Jezusowego. Por. L. FILOSOMI, *Stulecie encykliki Annum sacrum (25.5.1899)*, dz. cyt., s. 115-116.

²¹ Por. C. DRAŹEK, *Z Paray-le-Monial do Polski*, dz. cyt., s. 1424; J. MISIUREK, *Serce Jezusa*. Kult, w: E. Gigilewicz (red.), *Encyklopedia katolicka*, t. 18, dz. cyt., kol. 10.

Sercu²². Kolejne poświęcenie narodu Sercu Bożemu miało miejsce rok później, 3 czerwca 1921 roku na Małym Rynku w Krakowie, i było związane z konsekracją świątyni dedykowanej Najświętszemu Sercu Jezusowemu (przy ul. Kopernika w Krakowie)²³.

²² Treść aktu poświęcenia narodu polskiego Najświętszemu Sercu Jezusa: „Najświętsze Serce Jezusa, oto my, biskupi polscy, zebrani u stóp Majestatu Twego, w Najświętszym Sakramencie ukrytego, poświęcamy siebie, duchowieństwo i wszystkich wiernych diecezji naszych, cały kraj i Ojczyznę naszą Twojemu Boskiemu Sercu. W chwili, gdy nad Ojczyzną i Kościołem naszym gromadzą się chmury ciemne, wołamy jak niegdyś uczniowie Twoi zaskoczeni burzą na morzu: Panie, ratuj nas, bo ginimy. I jak niegdyś, wyciągnąwszy prawicę, jednym słowem uspokoiłeś burzę, tak oddał, Panie, teraz od nas grożące nam niebezpieczeństwo. Wyznajemy wprawdzie w pokorze, że niewdzięcznością naszą i grzechami zasłużyliśmy na Twoją karę – ale przez zasługi naszych świętych Patronów, przez krew męczeńską przelaną dla wiary przez braci naszych, za przyczyną Królowej Korony Polskiej, Twojej Rodzicielki, a naszej ukochanej Matki Częstochowskiej, błagamy Cię, racz nam darować nasze winy i przemień serca nasze na wzór Twojego Boskiego Serca; przemień nas potęgą łaski Twojej wszechmocnej, z obojętnych i letnich uczynj nas gorliwymi i gorącymi, z małodusznych mężnymi, i spraw, abyśmy już wszyscy odtąd trwali w wiernej służbie Twojej i nigdy Cię nie opuścili. A my, biskupi polscy, idąc śladem poprzedników naszych, którzy pierwsi uprosili zaprowadzenie Mszy Świętej do Twojego Serca, przyrzekamy Tobie, Najświętsze Serce Jezusa, w tej uroczystej chwili, że będziemy szerzyli wśród wiernych, a zwłaszcza w seminariach duchownych, nabożeństwo do Boskiego Serca Twego i zachęcali rodziny, aby się poświęcały Twojemu Sercu. Najświętsze Serce Jezusa, przyjmij nas, choć niegodnych, i pobłogosław nam, naszym diecezjom i całej naszej Ojczyźnie”. Cytat za: M. PABIS, *Oddani Sercu Chrystusa*, <https://naszdziennik.pl/wiara-kosciol-w-pol-sce/170649,oddani-sercu-chrystusa.html?d=1> (odczyt z dn. 10.03.2020 r.). Por. C. DRAŻEK, *Z Paray-le-Monial do Polski*, dz. cyt., s. 1424.

²³ Słowa aktu poświęcenia: „Nieśmiertelny Królu wieków, rzeczywisty i żywy, pod postacią chleba utajony, Panie nasz Jezu Chryste! Oto staje u stóp Twoich w osobie swych pasterzy i w osobie pobożnych tych tłumów wierny naród polski, aby w starej królów naszych stolicy obwołać Cię uroczyście najwyższym swym Panem. Przyjąłeś z rąk naszych na widomy znak poddaństwa dźwigniętą z ofiar całej Polski świątynię: prosimy Cię, byś ten kościół w sercu ojczyzny Sercu Twemu wzniesiony przyjął za tron królewski Twego wśród nas panowania. Wyznajemy bowiem przed niebem i ziemią, że Twego panowania nam potrzeba: wyznajemy publicznie, że Ty jeden, Królu królów, masz do nas święte i nigdy niewygasłe prawa; wyznajemy za wszystkich, co znać Cię i służyć Ci nie chcą, że tylko pod Twym berłem ratunek dla wskrzeszonej Twą mocą, a tak ciężko skołatanej ojczyzny. Więc Panie nasz wszechmocny, racz nie patrzeć na niegodność naszą i nędzę, ale w imię dobroci Serca Twego zstąp do nas miłościwie, pełen łaski i prawdy, by zawiadnąć tym ludem, co oddaje Ci się dziś i poświęca. Święć się wśród nas Imię Twoje! Przyjdź do

Po zakończeniu II wojny światowej oraz straszliwej okupacji Episkopat Polski dokonał ponownie uroczystego aktu poświęcenia ojczyzny Bożemu Sercu w dniu 28 października 1951 roku. Kardynał August Hlond – ówczesny prymas Polski – pragnął, by akt ten został najpierw poprzedzony przygotowaniem polegającym na osobistym oddaniu poszczególnych wiernych, mniejszych społeczności, następnie zaś diecezji i całego narodu Bożemu Sercu. Takie przygotowanie oraz uroczysty akt wypowiedziany w obecności episkopatu miał na celu uporządkowanie duchowe ojczyzny i „otrząśnięcie się z moralnego oszołomienia powojennego” oraz przygotowanie należnego miejsca Królowi wieków w sercu każdego Polaka i całej ojczyzny²⁴.

nas słodkie i błogosławione królestwo Twoje! Niech ci, co rządzą, w imię Twoje władzę sprawują; ustawy nasze niech będą świętego prawa Twego odbiciem; wojsko nasze niech pod Twym znakiem strzeże granic ojczyzny; wiedza niech od Twej prawdy światła zapożycza i Ciebie publicznie niech wyznaje; życie nasze całe, i społeczne, i rodzinne, niech Twym duchem się napoi i na zasadach Twoich się oprze! Usuń spomiędzy nas to wszystko, co prawdzie i łasce Twojej się sprzeciwia, otwórz oczy zaślepionym, ulecz chore serca, obmyj to, co oczyszczenia potrzebuje, weź nas w opiekę przed wrogiem postronnym i przed naszą własną słabością, podbij nas pod świętą władzę Twej miłości, bo jesteśmy i do Ciebie należeć chcemy. Jak niegdyś Polska nasza, jedna z pierwszych, przed słodkim Sercem Twoim upadła w pokłonie, tak dziś oddajemy Ci cały nasz naród w zupełne i niepodzielne władanie, oddajemy Ci i poświęcamy jego miasta i wioski, jego prawa i zwyczaje, jego prace i trudy, jego potrzeby i jego nadzieje. Ufamy Ci i w imię tej ufności podnosimy głos uwielbienia, który niech płynie przez wszystkie ziemie polskie i znajdzie oddźwięk we wszystkich polskich sercach: Chwała niech Ci będzie, Królu wieków i najwyższy Panie naszej ojczyzny; Tobie moc i panowanie, nam zaś w Twej służbie na doczesne nasze dzieje ratunek, a na wieczność dziedzictwo niebieskiej Twej ojczyzny”. Cytat za: M. PABIS, *Oddani Sercu Chrystusa, dz. cyt.* Por. J. GAWEŁ, *Tobie oddaję się i poświęcam...*, dz. cyt., s. 138-142.

²⁴ Użyto wówczas następującego aktu poświęcenia, który został dokonany także we wszystkich świątyniach Polski: „Panie Jezu Chryste, my Naród Polski, przed Tobą na kolana upadamy, wobec nieba i ziemi wyznajemy: Tyś jest Bogiem naszym, Tyś Zbawicielem naszym, Tyś Królem naszym. Dziękujemy Ci za wszystkie dobrodziejstwa, jakie wyświadczyłeś narodowi naszemu, a szczególnie za powołanie nas do świętej wiary katolickiej i za opiekę nad nami w najcięższych nawet chwilach dziejowych. W dniu dzisiejszym, wobec Maryi, Rodzicielki Twojej, a naszej serdecznej Matki i Królowej, wobec świętych patronów naszych, całkowicie oddajemy się i poświęcamy Boskiemu Sercu Twojemu, aby na zawsze być ludem Twoim. Zarazem uroczysto przyrzekamy trwać wiernie w świętej wierze katolickiej, bronić Twojego świętego Kościoła, życie nasze osobiste, rodzinne, narodowe kształtować według

Szczególnym przykładem poświęcenia Bożemu Sercu w wymiarze publicznym był akt dokonany przez abpa Stanisława Gądeckiego w dniu 25 marca 2020 roku. W obliczu rozprzestrzeniającej się na świecie pandemii koronawirusa – jako przewodniczący Episkopatu Polski, w duchowej łączności z sanktuarium Matki Bożej w Fatimie – zawierzył on Polskę Najświętszemu Sercu Jezusa i Niepokalanemu Sercu Maryi. Akt ten wypowiedziało wielu innych biskupów w Polsce. Wierni mogli go śledzić za pośrednictwem mediów, łącząc się duchowo w modlitwie²⁵.

Bibliografia

Akt poświęcenia Kościoła w Polsce Najświętszemu Sercu Jezusa i Niepokalanemu Sercu Maryi, <https://diecezja.pl/aktualnosci/akt-poswiecenia-kosciola-w-polsce-najswietszemu-sercu-jezusa-i-niepokalanemu-sercu-maryi/> (odczyt z dn. 26.03.2020 r.).

Drażek C., *Z Paray-le-Monial do Polski*, „Znak” 28 (1976), s. 1414-1428.

Ferdek B., *Zagadnienie kwestii społecznej w kulcie Najświętszego Serca Jezusa*, „Symposium” 1(28) (2015), s. 29-44.

Filosomi L., *Stulecie encykliki Annum sacrum (25.5.1899)*, „Communio. Międzynarodowy Przegląd Teologiczny” 1(28) (2008), s. 114-118.

Gawel J., *Tobie oddaję się i poświęcam. Poświęcenie się Najświętszemu Sercu Jezusowemu*, Kraków 2014.

Jan Paweł II, *Pragnę, abyście wytrwale szerzyli prawdziwy kult Serca Chrystusa. List wręczony generałowi jezuitów w Paray-le-Monial we Francji*, w: L. Poleszak (red.), *Serce Jezusa w dokumentach Kościoła. Dokumenty Magisterium Kościoła o Najświętszym Sercu Pana Jezusa od Klemensa XIII do Benedykta XVI*, Kraków 2006, s. 343-344.

Twojej Ewangelii. O Najświętsze Serce Jezusa, pokornie Cię prosimy i błagamy, przyjmij nasze poświęcenie się Tobie, otocz nas swoją miłością i tak nas prowadź przez dzieje, aby z polskiej ziemi po wszystkie czasy rozbrzmiewała cześć i chwała Twoja”. Cytat za: M. PABIS, *Oddani Sercu Chrystusa*, dz. cyt.

²⁵ Por. *Akt poświęcenia Kościoła w Polsce Najświętszemu Sercu Jezusa i Niepokalanemu Sercu Maryi*, <https://diecezja.pl/aktualnosci/akt-poswiecenia-kosciola-w-polsce-najswietszemu-sercu-jezusa-i-niepokalanemu-sercu-maryi/> (odczyt z dn. 26.03.2020 r.).

- Jan Paweł II, *Przyjdź Królestwo Twoje. Audiencja generalna*, w: L. Poleszak (red.), *Serce Jezusa w dokumentach Kościoła. Dokumenty Magisterium Kościoła o Najświętszym Sercu Pana Jezusa od Klemensa XIII do Benedykta XVI*, Kraków 2006, s. 345-346.
- Królikowski J., *Kult Najświętszego Serca Jezusa szkołą polityki chrześcijańskiej*, w: J. Królikowski (red.), *Wspólnota polityczna i Kościół*, Tarnów 2016, s. 73-89.
- Królikowski J., *Umiłował nas ludzkim sercem. Teologia i kult Najświętszego Serca Jezusa*, Kraków 2014.
- Leon XIII, Encyklika *Annum sacrum*, Rzym 1899, w: L. Poleszak (red.), *Serce Jezusa w dokumentach Kościoła. Dokumenty Magisterium Kościoła o Najświętszym Sercu Pana Jezusa od Klemensa XIII do Benedykta XVI*, Kraków 2006, s. 39-45.
- Meester P. de, *Odkryjmy na nowo Najświętsze Serce Jezusa*, Częstochowa 2002.
- Mikołajewski B., *Intronizacja Serca Jezusowego*, w: J. Duchniewski, M. Daniluk (red.), *Encyklopedia katolicka*, t. 7, Lublin 1997, kol. 398-399.
- Misiurek J., *Serce Jezusa. Kult*, w: E. Gigilewicz (red.), *Encyklopedia katolicka*, t. 18, Lublin 2013, kol. 8-11.
- Misiurek J., *Serce Jezusa. Teologia*, w: E. Gigilewicz (red.), *Encyklopedia katolicka*, t. 18, Lublin 2013, kol. 7-8.
- Misiurek J., *Źródło życia i świętości. Polska teologia kultu Najświętszego Serca Jezusa*, Lublin 2014.
- Pabis M., *Oddani Sercu Chrystusa*, <https://naszdziennik.pl/wiara-kosciol-w-pol-sce/170649,oddani-sercu-chrystusa.html?d=1> (odczyt z dn. 10.03.2020 r.).
- Pius XII, Encyklika *Haurietis aquas*, Rzym 1956, w: L. Poleszak (red.), *Serce Jezusa w dokumentach Kościoła. Dokumenty Magisterium Kościoła o Najświętszym Sercu Pana Jezusa od Klemensa XIII do Benedykta XVI*, Kraków 2006, s. 137-168.
- Poleszak L., *Intronizacja Najświętszego Serca Jezusowego. Wypowiedzi Magisterium Kościoła, historia i teologia*, Kraków 2008.
- Poleszak L., *Serce Jezusa niezgłębione źródło miłości Boga*, Kraków 2007.

Poleszak L., *Serce Zbawiciela. Kult Najświętszego Serca Jezusowego w Zgromadzeniu Księży Najświętszego Serca Jezusowego (1878-2009)*, Kraków 2010.

Ziemann E., *Cywilizacja miłości i prawdy w nauczaniu papieży Pawła VI i Jana Pawła II*, „Symposium” 1(28) (2015), s. 91-105.

Ks. Leszek Poleszak – sercanin, doktor teologii, rektor Wyższego Seminarium Misyjnego Księży Sercanów w Stadnikach, członek Polskiego Stowarzyszenia Teologów Duchowości. W pracy naukowej zajmuje się teologią Najświętszego Serca Jezusowego oraz duchowością.